

Zpráva k **15.** narozeninám Severu
a výroční zpráva
za patnáctý rok jeho existence
»2008«

*Potkají se ve vesmíru dvě **planety**.
Jedna je krásná, zelená, voňavá...
... a ta druhá celá špinavá, vyschlá, vrásčitá.*

*„Prosím tě, co se ti stalo?“ ptá se ta první.
„Ale to víš, **lidi**...“*

Přáli bychom si, aby i další generace vyprávěly nadále tuto historku jako vtip. Proto usilujeme prostřednictvím praktické ekologické výchovy, vzdělání a osvěty o prohloubení odpovědného jednání vůči přírodě a planetě i mezi lidmi navzájem.

Chceme směřovat k trvale udržitelnému životu na **Zemi**.

Jsmo Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER,

Brontosaurus Krkonoše, občanské sdružení

a slavíme 15 let svého trvání.

SEVER **má *patnácté* narozeniny**

Ve východním koutu Krkonoš, v údolí řeky Úpy pod hřebenem Rýchor, založila před patnácti lety, na sklonku roku 1994 skupinka nadšenců občanské sdružení SEVER – Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory.

Čtyři z nich pracovali předtím skoro pět let v Krkonošském středisku ekologické výchovy Rýchorská bouda. V současné době u SEVERu nejdéle zaměstnaný pracovník Jiří Kulich, který je čtrnáct let severským ředitelem, komentoval vznik organizace takto:

„V Krkonošském národním parku na Rýchorské boudě jsme již před vznikem SEVERu připravovali ekologické vzdělávací kurzy, semináře či exkurze, tedy činnosti, jimž se věnujeme dodnes. Ale odchodem na SEVER jsme se zbavili určité míry byrokracie, získali víc svobody a mohli si práci organizovat podle svých vlastních představ. Za to jsme ovšem zaplatili větší mírou nejistoty v neziskové organizaci. Pomáhalo nám i vědomí, že se nám daří odevzdávat kvalitní práci, což dokazovala skutečnost, že za ni byl leckdo ochoten zaplatit. Začínali jsme skutečně průkopnický, doslova a dopísmene bez koruny, jen s vírou, že se náš záměr musí podařit! Pomohla nám i šťastná shoda okolností. Když jsme se začali rozhlížet, kde zakotvit – a to ve východních Krkonoších – dostali jsme tip na finančně přijatelný pronájem prostorů v budově základní školy v Horním Maršově. Obec nám vyšla vstříc a získali jsme půdní tělocvičnu, kterou jsme teprve museli přebudovat na vzdělávací zařízení. Nakonec z toho byla investice za víc jak dva miliony korun: vznikly kancelářské a pracovní i společenské prostory – klubovna, kuchyňka a jídelna i ubytování zhruba pro jednu třídu.“

(z rozhovoru pro Ekoton, 2005/3)

... a tak to začalo. Na podzim 1994 se sháněly prostory i peníze, od listopadu 1994 do ledna 1995 probíhalo postupné stěhování z vrcholku Rýchor k jejich úpatí a v lednu 1995 proběhla na Rýchorách za účasti mnoha zástupců tehdejších středisek ekologické výchovy památná aukce na podporu nového střediska, v níž mj. chaloupecký Jozef Zetěk vydražil ve prospěch SEVERu tatranku za 300,- Kč. Hned na jaře 1995 byly odvedeny první pobytové akce pro školní skupiny. Protože se však prostory v maršovské škole teprve upravovaly, pronajal si SEVER dočasně jednu rekreační chalupu v Horních Alberčicích, asi 5 km nad Maršovem. Od léta téhož roku pak začalo fungovat, byť zpočátku v poněkud provizorních podmínkách, zázemí střediska SEVER v již zmíněné škole. První akcí byl červencový pobyt pro americké studenty Global works – bydleli tehdy ještě „na staveništi“ - budoucí pokoje byly zatím jen naznačeny tenkými sádko-kartonovými příčkami a neměly samostatné elektrické rozvody, takže když někdo v noci zmáčkl kdekoli vypínač, rozsvítil všude všem. S nadhledem to zvládli nejen Američané, ale i následující účastníci z českých škol, stavební firma i sami Seveřané.

V roce 1995 měl SEVER k dispozici pouze tyto pronajaté a nedostavěné prostory a 4 zaměstnance. Jeho činnost tvořily převážně pobytové akce pro školy, vznikl první jarmark ke Dni Země a první semináře učitelského klubu SEVERKA...

Od té doby se SEVER značně rozrostl, a to hned v několika směrech...

A | počet pracovišť

V současné době má SEVER 4 pracoviště v pronajatých, ale dnes již zčásti i vlastních prostorech:

Pobytové středisko v *Horním Maršově* (od r. 1994), pobočku se zázemím na krátkodobé výukové programy v *Litoměřicích* (od r. 1997), pobočku se zázemím na krátkodobé výukové programy v *Hradci Králové* (od r. 2002) a centrální pracoviště v *Trutnově* (od r. 2006).

B | počet vlastních nemovitostí

V r. 2000 zakoupil SEVER pozemek o velikosti cca 1 ha ve *Sklenařovic-kém údolí pod Rýchorami*. Pozemek se pravidelně udržuje a v minulosti byl využit např. jako místo pro letní tábor nebo zázemí pro terénní výukové programy.

V r. 2002 SEVER zakoupil *budovu bývalé fary v Horním Maršově*, kterou postupně opravuje a buduje zde centrum DOTEK – Dům obnovy tradic, ekologie a kultury.

V r. 2004 SEVER získal za symbolickou cenu od Krajského úřadu Královéhradeckého kraje starou *roubenku v Temném dole u Horního Maršova*, kde byly zatím provedeny nejnutnější opravy a do budoucna se předpokládá její využití pro vzdělávací činnost.

C | počet zaměstnanců

V současné době má SEVER 25 zaměstnanců. Dalších 35 zaměstnanců se zde během let různě prostřídalo. Bylo mezi nimi 5 jednoročních civilkářů a část pracovníků, která byla přijata pouze na omezenou dobu určitou. Pro zajímavost nárůst počtu zaměstnanců: 1995 – první 4 zaměstnanci, 1998 – 8, 2001 – 16, 2005 – 22, 2009 – 25.

D | rozšíření okruhu činností

K počáteční převažující činnosti – vedení pobytových výukových programů – přibýly brzy především díky pracovištím v Hradci Králové a Litoměřicích krátkodobé výukové programy, přibýly zájmové kroužky, letní tábory. Práce s žáky a studenty (od mateřských škol až po vysoké) tvořila vždy významnou součást práce SEVERu. Za 15 let prošlo těmito programy více než 120 000 dětí a mladých lidí. V posledních letech se práce s žáky a studenty posouvá k dlouhodobějšímu působení – např. ke školním ekologickým projektům (nejvýznamnější je Škola pro udržitelný život) a k spojování výukových programů do delších cyklů.

Postupně se rozšířila nabídka osvětových akcí – od drobných místních až po ty, na které přijde několik stovek lidí, tradicí se stal Krkonošský jarmark ke Dni Země v Horním Maršově či každoroční výstava v Hradci Králové. Vzdělávání učitelů se postupně vyvinulo od jednorázových seminářů až po soustavné, dlouhodobé kurzy a vedení rozsáhlého specializačního studia pro školní koordinátory EVVO a poskytování poradenství školám. Pracovníci SEVERu začali vyjíždět jako lektori na akce jiných středisek a institucí, naučili se vést různé projekty – pro školy, pedagogy i jiné skupiny. K činnostem, které bylo nutno dále zvládnout, patřila i práce s médii, vydávání vlastních publikací a pomůcek. Neodmyslitelnou součástí práce se stalo podávání grantových žádostí. Zajímavou zkušenost v tomto směru představovala koordinace, realizace a administrace několika velkých, často několikamilionových grantů podporovaných z ESF či z jiných zdrojů, zapojení do mezinárodních projektů. K činnosti SEVERu dnes patří komunitní práce, budování sítě EVVO v krajích, vedení ekoporaden i vzdělávání jiných cílových skupin. Patří sem vytváření podmínek pro ekologickou výchovu na celostátní úrovni (práce v poradních

orgánech ministerstev a vlády, příprava celostátních dokumentů, nastavování lepších podmínek podpory EVVO, vydávání celostátního časopisu Bedrník, práce pro SSEV Pavučina) i na krajské (SEVER je krajským koordinátorem EVVO v Královéhradeckém kraji), spolupráce a podpora jiných organizací a institucí zabývajících se ekologickou výchovou, příprava odborných posudků, zpracování studií a analýz...

Samozřejmě, že toto postupné rozrůstání vyvolalo různé změny, které však bylo pro udržitelnost SEVERu nezbytné učinit. Nastala specializace pracovníků (na rozdíl od „pionýrských“ dob, kdy všichni dělali všechno) a nutnost jejich průběžného vzdělávání. Další změnu představoval nárůst administrativy, které bylo nutno věnovat stále větší kapacitu.

Klub nadšenců, kteří byli ochotni za minimální odměnu pracovat „odnevidímdonevidím“ se proměňuje v profesionálně fungující „firmu“ s pravidly řízení, plánováním činnosti, hodnocením a odměňováním. Nicméně úspěšnost SEVERu vždy závisela (a záviset bude) na osobním zaujetí a zájmu jednotlivých pracovníků. V tak velkém počtu zaměstnanců se nedá očekávat, že všichni budou mít k své organizaci stejný vztah, přesto lze tvrdit, že většina současných zaměstnanců vnímá svou práci nejen jako zaměstnání, ale jako zajímavou příležitost k seberealizaci, jako možnost přispět aspoň malým kouskem k mozaice, co skládá o něco lepší svět.

S ohlédnutím za uplynulými 15 lety můžeme konstatovat, že SEVER i přes dílčí potíže dokázal udržet kvalitu odváděné práce, po stránce odborné, organizační, i z hlediska dodržování zásad udržitelného života. Potvrzuje to trvalý zájem škol, institucí a veřejnosti o severské akce, výsledky hodnotících dotazníků i osobní uznání účastníků akcí. Vypovídá to i udělení Ceny ministra životního prostředí (2005) a Ceny

za ekologickou výchovu Královéhradeckého kraje(2008) Jiřímu Kulichovi a Ceny Josefa Vavrouška J.a H.Kulichovým (2005). SEVER má za sebou dlouhou cestu, na které se musel vyrovnávat s nejrůznějšími obtížemi (jako je např. trvalé shánění finančních prostředků – jako nezisková organizace nemá „své jisté“, nedostatek prostor, vysoké pracovní vytížení, nepodpora okolí, lidská závist atd.), ale přesto se stal profesionálním zařízením, které rozsahem i obsahem své činnosti patří dnes k renomovaným střediskům ekologické výchovy v ČR.

A co přát SEVERu do budoucna, co mu popřát k narozeninám? Stabilitu finanční, materiální a personální. Trvalý zájem klientů. Kvalitu práce. Porozumění a podporu „shora“. Prostředky na opravu a vybavení budovy bývalé fary a do budoucna i na stavbu další vlastní budovy „přifařičky“ jako zázemí pro pobytové akce. Dostatek sebereflexe. Pokoru před jedinečností přírody. Odvahu jít dál. A hlavně: aby měl i nadále štěstí na lidi jako je měl dosud – zaměstnance, dobrovolníky, přátele, podporovatele, příznivce – bez nich by se na další cestu vydat nemohl. A aby všem těmto dobrým duším nikdy nezapomněl poděkovat.

Hana Kulichová, Jiří Kulich

Obsah

Kde nás najdete	12
Organizační a materiální rozvoj SEVERu	16

Činnost střediska SEVER v roce 2008

Vzdělávací akce pro děti a mládež	18
Školní projekty	24
Volnočasové aktivity	31
Vzdělávací akce a metodická pomoc pro učitele a další pedagogické pracovníky	32
Další vzdělávání dospělých	42
Vytváření podmínek pro rozvoj ekologické výchovy	47
Ekologické poradenství	57
Komunitní práce, zapojení veřejnosti, osvětové akce	58
Spolupráce	61
Publicita a propagace	63
Publikační činnost	64

Finanční zpráva	67
-----------------------	----

Poděkování	78
Na SEVERu v r.2008 pracovali	80

Příloha – Strategický plán SEVERu	83
---	----

Kde nás najdete

Centrální pracoviště

V Horním Maršově >> 542 26 Horní Maršov, Horská 175

tel: 739 203 200 | sever@ekologickavychova.cz

V Trutnově >> Úpická 146/18, 541 01 Trutnov

tel: 739 203 201 | sever-adm@ekologickavychova.cz

Toto pracoviště zajišťuje centrální řízení SEVERu a poskytuje jeho jednotlivým pracovištím servisní činnosti jako je např. účetnictví, personalistika, finanční plánování, zpracování výkazů, administrativa spojená s podáváním projektů, PR atd.. Zároveň v r. 2008 koordinovala projekty, na jejichž realizaci se podílela ostatní pracoviště - např. Škola pro udržitelný život, Vzdělávání pro udržitelný život a školní vzdělávací programy, KAPKA 21. Od r. 2006 má centrála své zázemí v pronajatých prostorách fary Církve Československé husitské v Trutnově a na bývalé faře v Horním Maršově.

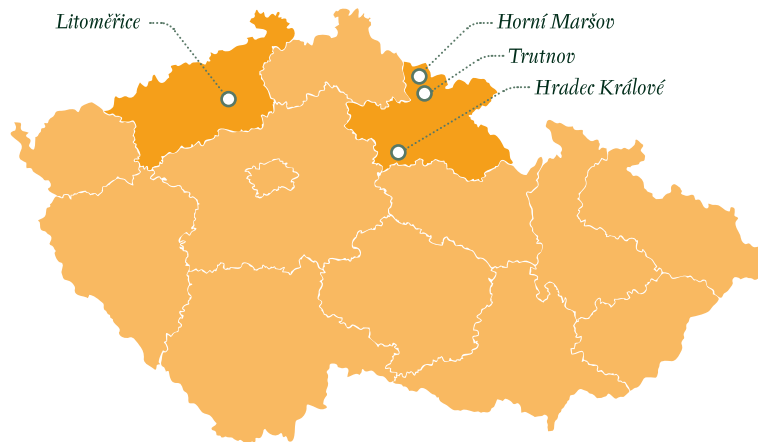
Pracoviště Horní Maršov

Pobytové středisko >> 542 26 Horní Maršov, Malá ulička 89

tel: 499 874 280 | 739 203 205 | sever-hm@ekologickavychova.cz

DOTEK - Dům obnovy tradic, ekologie a kultury >> 542 26 Horní Maršov, Horská 175 | tel: 739 203 208
sever-dotek@ekologickavychova.cz

Středisko SEVER vzniklo v Horním Maršově již v roce 1994. Sídli v druhém patře budovy základní školy, kde celoročně probíhají pobytové

a krátkodobé programy pro žáky mateřských, základních a středních škol a studenty vysokých škol, učitele a další zájemce o ekologickou a environmentální výchovu. V rámci pracoviště funguje také ekoporadna, která je určena široké veřejnosti, a konzultační místo pro pedagogické pracovníky. V Maršově a okolí se pořádají kulturní a osvětové akce. Na konci roku 2002 se středisko SEVER stalo majitelem bývalé fary v Horním Maršově, kde postupně vzniká mnohoúčelové centrum DOTEK – Dům obnovy tradic, ekologie a kultury s výtvarnými a řemeslnými dílnami, ukázkami horského hospodaření a kulturními a osvětovými akcemi.

Pracoviště Hradec Králové

Kavčí plácek 121, 500 03 Hradec Králové
tel: 495 580 319 | 739 203 209 | sever-hk@ekologickavychova.cz

Pracoviště SEVERu v Hradci Králové existuje od r. 2002 a sídlí v historickém centru města na tzv. Kavčím plácku, v těsném sousedství Malého náměstí. Působí především v Královéhradeckém kraji a městě Hradec Králové. Nabízí ekologické výukové programy pro žáky všech stupňů škol, zaměřené zejména na rozšiřování učiva stávajících školních předmětů o ekologické a environmentální souvislosti, semináře pro učitele a osvětové akce pro veřejnost. Zázemí na Kavčím plácku funguje nejen jako prostor pro výukové programy, ale také jako konzultační a metodické centrum pro pedagogické pracovníky (nabízí konzultace, pomůcky a literaturu) a širokou veřejnost (ekologické poradenství a pomoc při řešení problémů životního prostředí).

Pracoviště Litoměřice

Na Valech 53, 412 01 Litoměřice
tel: 416 734 838 | 604 206 174 | sever-ltm@ekologickavychova.cz

Pracoviště SEVERu v Litoměřicích vzniklo v roce 1997, sídlí v malé budově ZŠ Na Valech, Litoměřice a má působnost především pro Ústecký kraj a pro město Litoměřice. Pořádá ekologické výukové programy pro žáky mateřských, základních a středních škol, školní ekologické projekty, víkendové pobyty, semináře pro učitele, osvětové akce pro veřejnost a poskytuje ekoporadenské služby. SEVER je metodickým a konzultačním centrem pro ekologickou výchovu v Ústeckém kraji.

Organizační a materiální rozvoj severu

V roce 2008 byl dokončen nový Strategický plán SEVERu, který jsme připravovali od srpna 2007. Tento strategický plán formuluje vizi, kterou máme o SEVERu v roce 2013:

„SEVER má novou právní formu. Funguje jako seskupení velmi samostatných a soběstačných jednotek s vysokou mírou vzájemné solidarity a podpory. Spojuje je značka, historie, poslání a služby, u nichž je efektivně zajišťovat je společně. Klienty jsou školy a školská zařízení, pedagogičtí pracovníci, žáci a studenti, veřejnost, veřejná správa, neziskové organizace a podnikatelské subjekty. SEVER zajišťuje široké spektrum činností v oblasti ekologické/ environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (dále EVVO) včetně ekologického poradenství, udržuje si kompletní zkušenost v rozsahu od jednotlivé školy po Evropu, podporuje spolupráci, vzájemnou výměnu zkušeností a síťování různých typů organizací. Je efektivně řízenou, finančně stabilní a učící se organizací, dobře vybavenou pro formulování a uplatňování netradičních přístupů a inovací. Značka SEVER je v oblasti EVVO značkou dobré praxe“.

Na tuto vizi navazují dlouhodobé cíle a plánované aktivity pro příštích pět let v šesti strategických oblastech (Služby a činnosti v EVVO, Seveřané, SEVER na faře, Velikost, právní forma a řízení, Práce s veřejností a propagace a Finance).

Rok 2008 zároveň díky práci na několika velkých projektech znamenal materiální dovybavení stávajících pracovišť SEVERu – nábytkem, kancelářskou technikou, prezentační technikou, pomůckami a literaturou.

Značné úsilí bylo věnováno stavebnímu rozvoji našeho vlastního objektu – bývalé fary v Horním Maršově, kde se dnes realizuje projekt DOTEK.

Podarilo se totiž získat grant z programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností Ministerstva kultury ČR ve výši 500 000,- Kč. Tato částka byla doplněna o 493 000,- Kč z vlastních finančních zdrojů SEVERu. Z těchto prostředků byla financována oprava 38 oken na faře, které tvarem a členěním odpovídají dochovaným oknům a jejich osazení navrátilo barokní budově fary její původní historický vzhled.

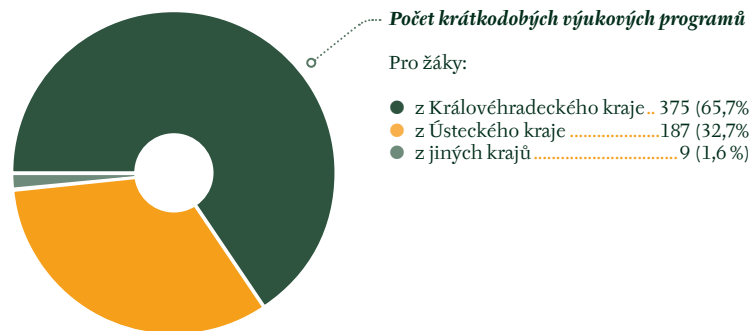
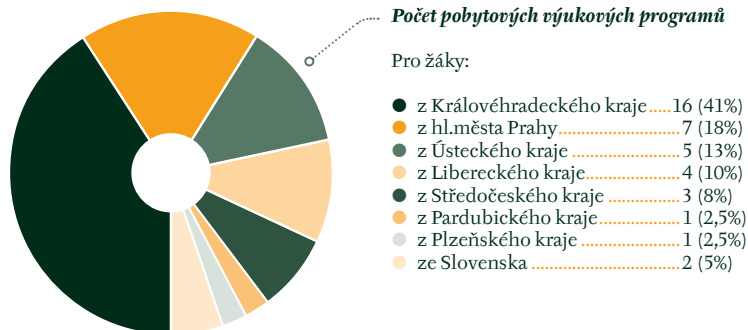
Průlom v dosavadním stavebním vývoji pak představovalo navázání spolupráce s Katedrou konstrukcí pozemních staveb Fakulty stavební ČVUT v Praze a s dalšími odborníky. Studenti spolu s vysokoškolskými pedagogy zdarma provedli průzkumy na místě a následně zpracovali analýzy stavu budov areálu fary z hlediska tepelně-technického a vlhkostního mikroklimatu a navrhli úpravy vnějšího zateplení, změnu způsobu vytápění objektu atd. Současně byly jejich návrhy konzultovány s nejlepšími odborníky v oboru zateplování staveb a jejich stanoviska předložena orgánům památkové péče, kteří úpravy akceptovali a vydali k nim nové souhlasné stanovisko. Návrhy byly dopracovány do úrovně projektové dokumentace ke stavebnímu povolení, aby je bylo možno projednat se stavebním úřadem jakožto změnu projektu. Následně začaly přípravy nové žádosti do Operačního fondu životního prostředí, kterou se chystal SEVER předložit v následujícím roce. Co se týče další nemovitosti ve vlastnictví SEVERu, na roubené chalupě v Temném dole u Horního Maršova byla opravena polovina střechy. Práce provedla místní Stavební firma Klimeš v hodnotě 200 000,- Kč.

Vzdělávací akce pro děti a mládež

Ekologické výukové programy pro školy

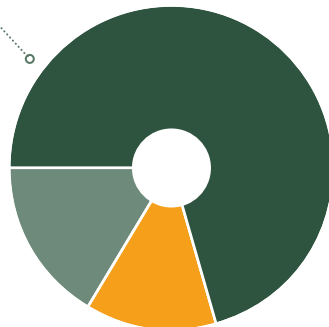
- V roce 2008 SEVER realizoval **610 výukových programů v celkové délce 2 969 hodin pro 11 562 žáků** MŠ, ZŠ a SŠ.
- Z toho bylo **571 krátkodobých** (několikahodinových) **výukových programů v celkové délce 771 výukových hodin, kterých se zúčastnilo celkem 9 456 žáků** MŠ, ZŠ a SŠ.
- Vícedenních výukových programů - **pobytových akcí**, které představovaly **191 dní** (2 198 výukových hodin) bylo celkem **39** a **absolvovalo je 805 žáků** ZŠ a SŠ.

Počet hodin (krátkodobých i pobytových) programů

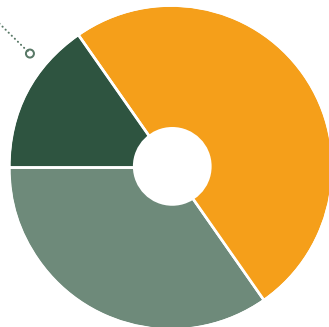
Pro žáky:

- z Královéhradeckého kraje 2 097,0 (70,6%)
- Pro žáky Ústeckého kraje 391,0 (13,2%)
- Z jiných krajů 481,5 (16,2%)

Podíl cílových skupin ve výukových programech celkově (dle účastníkůhodin)

- Žáci mateřských škol 6 298 (15,5%)
- Žáci základních škol 20 236 (49,8%)
- Žáci středních škol 14 076 (34,7%)

Poskytování ekologických výukových programů patří k tradičním činnostem všech pracovišť střediska SEVER, ať již se odehrávají v terénu nebo v místnosti. V posledních letech zesílil trend realizovat tyto programy stále častěji ve vlastních prostorách SEVERu, což se ukázalo jako efektivnější při využití pracovních kapacit.

SEVER nabízí jak vlastní „autorské“ programy, tak programy inspirované prací jiných středisek pro všechny věkové skupiny – od dětí z MŠ až po studenty středních škol. Programy jsou koncipovány tak, aby navazovaly na Rámcové vzdělávací programy, na průřezové téma Environmentální výchova (pro ZŠ) a Člověk a příroda (pro SŠ).

Nabízené programy se zaměřují na následující oblasti:

- poznávání a pochopení přírody, přírodních vztahů a vazeb
- mezilidské vztahy a fungování lidské společnosti
- místní prostředí – přírodní hodnoty místa, stav životního prostředí, terénní pozorování
- smyslové vnímání přírody
- člověk jako součást přírodních cyklů – zvyky, tradice...
- postavení člověka v přírodě (ekologická etika), welfare zvířat
- historický vývoj vztahu člověka a přírody
- globální souvislosti a problémy
- udržitelné a neudržitelné čerpání a užívání přírodních zdrojů (ekonomika a životní prostředí, udržitelný rozvoj)
- člověk jako občan, spotřebitel a výrobce

Pracoviště SEVER Horní Maršov se zabývá zejména realizací vícedenních pobytových výukových programů. V roce 2008 v pobytovém středisku proběhlo 39 pobytových a 134 krátkodobých programů, na kterých se vystřídal 3 217 žáků MŠ, ZŠ a SŠ a které představovaly celkem 2 421 výukových hodin.

Pracoviště SEVER Hradec Králové se soustředí především na krátkodobé výukové programy. V roce 2008 jich uskutečnilo 246, kterých se dohromady zúčastnilo 4 911 žáků MŠ, ZŠ a SŠ a které představovaly celkem 308 výukových hodin.

Pracoviště SEVER Litoměřice nabízí zejména krátkodobé výukové programy. V roce 2008 jich odvedlo 189 pro 3 410 žáků MŠ, ZŠ a SŠ v celkovém počtu 243 výukových hodin.

Pracoviště centrální nabízí krátkodobé výukové programy pouze doplňkově – v r.2008 poskytlo 2 programy pro 24 žáků v délce 4 výukových hodin.

Výukové programy podpořili:

**MŠMT a MŽP (prostřednictvím SSEV Pavučina – Národní síť),
Královéhradecký kraj
Lesy ČR, s. p.
Obec Horní Maršov
Město Litoměřice
SFŽP
NROS
ČOČMČK (Čistá obec, čisté město, čistý kraj)**

Školní projekty

Škola pro udržitelný život

TOYOTA

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Škola pro udržitelný život je společný grantový a asistenční program Nadace Partnerství a Střediska ekologické výchovy Sever. Posláním programu je vzdělávání v oblasti udržitelného rozvoje a zapojení veřejnosti do konkrétních akcí směřujících ke zlepšení životního prostředí. Výsledkem projektů, jejichž předkladateli jsou školy, je řada konkrétních činností vedoucích ke zlepšení životního prostředí a kvality života v obcích – např. vysázení zeleň, upravené cesty, opravené drobné památky, úspory energie, snížení množství odpadů apod.. Zároveň s tím program výrazně přispívá i k probíhající reformě vzdělávání - škola orientuje výuku na potřeby skutečného života a do školního vzdělávacího programu přirozeným způsobem zahrnuje rozvoj kompetencí potřebných pro řešení problémů současného světa. Generálním sponzorem programu je Toyota Motor Europe. V roce 2008 program podpořilo také MŽP.

Čtvrtý ročník programu Škola pro udržitelný život byl ukončen k 30.4.2008. Na rozdíl od minulých ročníků probíhal tentokrát ve třech krajích – Libereckém, Královéhradeckém a Pardubickém a zapojilo se do něj celkem 27 škol, které realizovaly projekty za téměř 1 316 650,-. V tomto roce se v Polsku uskutečnilo česko-polské setkání škol, které se do programu zapojily.

V lednu 2008 byl vyhlášen pátý ročník programu Škola pro udržitelný život – tentokrát již pro 7 krajů. V květnu 2008 vybrala

grantová komise celkem 25 škol, které s podporou 6 středisek ekologické výchovy (regionálních koordinátorů) v celé ČR začaly realizovat své praktické místní projekty udržitelného rozvoje obcí za celkem 1 554 829 Kč. Do konce listopadu 2008 bylo za tyto peníze upraveno několik veřejných prostranství, instalovány desítky laviček, byly vysazeny stovky bylin, keřů a stromů a do realizace se zapojily tisíce žáků, učitelů, rodičů a veřejnost.

Projekt Škola pro udržitelný život (podpořen z blokového grantu NROS) navazuje na program Škola pro udržitelný život, je realizován ve čtyřech krajích – Královéhradeckém, Libereckém, Ústeckém a Pardubickém. Cílem projektu je budování kapacit místních leaderů v oblasti ekologické výchovy a udržitelného rozvoje, zapojení veřejnosti do konkrétních akcí vedoucích ke zlepšení životního prostředí, vytváření strategií a uskutečnění praktických místních projektů ochrany přírody a udržitelného rozvoje v obcích a městech (jde o projekty zaměřené na výsadbu zeleně v intravilánech obcí i krajinně, zlepšení environmentálních kvalit veřejných prostranství, projekty úspor energie přispívající k ochraně klimatu, apod.).

Projekt je podpořen grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Na zelenou – Bezpečné cesty do školy

Středisko ekologické výchovy SEVER bylo v r. 2008 konzultantem v tomto projektu pro Královéhradecký kraj.

Grantový program na podporu bezpečných cest do škol vyhlásila Nadace Partnerství ve spolupráci s finanční skupinou AXA, generálním partnerem projektu. Pro SEVER to byla možnost získat nové zkušenosti s projektem tohoto typu. Do projektu se přihlášily 4 školy (3 z Královéhradeckého a 1 z Libereckého kraje) a grantová komise rozhodla v dubnu 2008 o udělení finanční podpory jedné z nich: Základní a Mateřské škole Pecka v hodnotě 90 000 Kč.

Hledání ztraceného ráje v Českém středohoří

Po dobu 1,5 roku byl SEVER hlavním partnerem tohoto projektu, jehož předkladatelem bylo Město Litoměřice. V rámci Ústeckého kraje se do projektu zapojilo 14 škol, které sbíraly materiály o historii svých obcí a okolí a pořizovaly nové srovnávací snímky stejných míst v současnosti. Cílem projektu bylo podpořit vztah žáků k regionu a zmapovat proměny míst a krajiny, shromáždit informace a staré fotografie a pořídit k nim současné snímky stejných míst.

V průběhu projektu proběhla řada doprovodných akcí. Za zmínku stojí např. vědomostní soutěž „O poklad A. M. F. Toskánské“ na zámku v Ploskovicích, divadelní představení žáků zapojených škol tematicky zaměřená na historické události v divadle K. H. Máchy v Litoměřicích, jednodenní exkurze do zajímavých míst Českého středohoří,

návštěva Dílny ručního papíru v Litoměřicích, závěrečné slavnostní setkání dětí spojené s plavbou na lodi po Českém středohoří apod. Hlavními výstupy projektu byla kniha „Hledání ztraceného ráje“ a stejnojmenná výstava, na které byla zaznamenána proměna krajiny Českého středohoří v průběhu času prostřednictvím fotodvojic. Výstavu je možné shlédnout v muzeu obce Liběšice, kde je součástí stálé expozice. Tento projekt byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a Státním rozpočtem ČR.

Krkonoše vnitřní a vnější

K 30. 6. 2009 skončil osmnáctiměsíční projekt jehož koordinátorem byl SEVER. Cílem projektu bylo podpořit vztah žáků k regionu a zmapovat proměny míst a krajiny, shromáždit informace a staré fotografie a pořídit k nim současné snímky stejných míst. Na projektu pracovalo celkem 11 škol (cca 370 žáků a 30 pedagogů) z Královéhradeckého a Libereckého kraje, které v rámci projektu absolvovaly výukové programy SEVERu o krajině, místní historii a problémech životního prostředí, dále pak semináře o fotografování a práci s počítačovým programem Zoner. Výsledky své práce školy prezentovaly v poločase projektu – na setkání ve Vrchlabí, kde si ověřily vědomosti o vývoji regionu v programu Krkonoše před sto lety a dnes, a pak v závěru projektu na velkém setkání na Krajském úřadě v Hradci Králové, které bylo spojeno s vernisáží výstavy a křtem nové publikace. Kromě toho se školy zúčastnily soutěže O nejzajímavější fotodvojici, kdy na vítěze čekal vyhlídkový let nad Krkonošemi. V rámci projektu se dostalo i na vzdělávání pedagogů – byly pro ně připraveny semináře o vývoji krajiny a současných problémech Krkonoš.

Výstupy projektu: putovní výstava (13 panelů), publikace Krkonoše vnitřní a vnější, pohlednice, výukové CD Co si pamatuje krajina, metodický film. V rámci projektu došlo též k reedici publikace Čítanka z východních Krkonoš. Partnery projektu byly Správa Krkonošského národního parku a Královéhradecký kraj. Projekt byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a Státním rozpočtem ČR.

Ekologické výukové programy a školní projektové dny střediska SEVER jako efektivní pomoc školám při výuce EVVO

Jednalo se o jednodenní projektové dny v rámci projektu podpořeného MŠMT. Školní projektové dny byly věnovány 3 tématům a zúčastnilo se jich celkem 17 mateřských a základních škol. Celkem se těchto akcí zúčastnilo 1136 žáků.

1.téma : Stromy pro život

Jednodenní projekt pro Základní školu SNP v Hradci Králové, zaměřený na základní přírodní zákonitosti. Skupiny žáků 1.st. procházely jednotlivými stanovišti, kde byly dle věku a schopností dětí připravené aktivity zaměřené na základní složky prostředí: vzduch, vodu, půdu a slunce. Charakter aktivit byl poznávací, naučný, výtvarný a prožitkový. Jednotlivá stanoviště připravili a práci na nich vedli žáci 2. stupně.

2.téma: Včely a med

K tomuto tématu byly zaměřeny dva projektové dny na Nechanicku a Bydžovsku – jeden pro žáky mateřských škol a druhý pro žáky 1. a 2. třídy ZŠ. V rámci těchto dnů se děti seznámily s životem včel, jejich významem pro přírodu i pro člověka a s praktickým využitím včelích produktů.

3.téma: Tajemství přírody

Projektový den pro žáky 1. stupně SŠ, ZŠ a MŠ, Štefánikova v Hradci Králové se soustředil na smyslové vnímání přírody a děje v podzimní přírodě.

Volnočasové aktivity

Zájmové kroužky a kluby

V Hradci Králové probíhal **přírodovědný klub Svižník** pro žáky 1.- 9.tříd ZŠ, který navštěvovalo 46 dětí. Členové klubu byli rozděleni podle věku do tří družin, které se scházely jednou měsíčně o víkend. Svižníci se věnovali zkoumání přírody, brigádám, expedicím do blízkého i vzdáleného okolí, poznávání chráněných krajinných oblastí a národních parků, soutěžím a hrám.

V Litoměřicích fungoval **kroužek Nezmaři** pro 13 dětí od 8 do 12 let. Mezi hlavní činnosti kroužku patřily jednodenní schůzky, na kterých se děti hravou a zábavnou formou učily poznávat nejbližší okolí, orientovat se v přírodě a získávat k ní pozitivní vztah. Vyvrcholením celoroční práce byly společné víkendové výpravy po Českém středohoří.

Dobrovolní spolupracovníci a příznivci střediska

V databázi máme více než 60 aktivních dobrovolníků. Jedná se o vysokoškoláky, středoškoláky i žáky ZŠ. V roce 2008 se účastnili a pomáhali s realizací větších akcí pro veřejnost: Masopust, Den Země, festival DOTEKY, Krajské konference ekologické výchovy KAPRADÍ, Vánoční pobejtek, školní projektové dny, BIOJARMARK, akce k Evropskému Týdnu Mobility, Procházka po Zemi, Ekofilm, atd. Několik jednotlivců pomáhalo i s přípravou menších řemeslných akcí, s úklidem, pomocnými pracemi, s koncerty v maršovském kostele v blízkosti bývalé fary. Všem našim příznivcům a pomocníkům velice děkujeme, protože bez jejich pomoci bychom zejména velké akce sami nezvládli. Alespoň drobnou odměnou Vám snad může být pocit z dobře vykonané práce, příjemné zážitky a společná setkávání.

Děkujeme všem a těšíme se na další společnou práci!

Vzdělávací akce a metodická pomoc pro učitele a další pedagogické pracovníky

V roce 2008 proběhlo 52 jednodenních a 13 vícedenních akcí (celkem 97 vzdělávacích dní) pro 1078 pedagogů mateřských, základních a středních škol a 10 jednodenních akcí pro 135 vysokoškolských studentů – budoucích učitelů.

Tento rok byl především ovlivněn prací na velkém projektu **Vzdělávání pro udržitelný život a školní vzdělávací programy** (Program dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřený na průřezová témata v školních vzdělávacích programech a na školní program EVVO), který byl ukončen k 31.8. 2008.

Díky tomuto projektu, spolufinancovaného Evropským sociálním fondem a Státním rozpočtem ČR, byla podpořena téměř polovina všech vzdělávacích akcí v tomto roce.

Všechna pracoviště SEVERu zajistila řadu jednodenních i vícedenních seminářů jak pro jednotlivce, tak pro týmy pedagogů stejných škol a v srpnu 2008 byly ukončeny dva paralelní běhy dalšího ročníku Specializačního studia pro školní koordinátory EVVO.

Další vzdělávací akce pro pedagogy byly podpořeny díky projektům Škola pro udržitelný život, Nejvíce je morální, energie solární (Norské fondy), Krkonoše vnitřní a vnější, dále byly podpořeny Městem Hradec Králové a Lesy ČR, s.p., Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy – projekt Systematická pomoc pro oborové metodiky v oblastech využití energie a globální klimatické změny a V.I.K.E.V. – Vzdělávání i konzultace k ekologické výchově.

Specializační studium pro školní koordinátory EVVO

SEVER od r. 2007 vedl dva paralelní běhy Specializačního studia pro školní koordinátory EVVO (ekologické výchovy, vzdělávání a osvěty) - jeden pro Ústecký kraj a druhý ve spolupráci s Diviznou Liberec pro Královéhradecký, Pardubický a Liberecký kraj. Studium v rozsahu 250 vyučovacích hodin absolvovalo celkem 51 pedagogů základních a středních škol, kteří jej v srpnu 2008 úspěšně zakončili závěrečnými zkouškami před komisí a obhajobami závěrečných prací, kterými byl jejich školní plán EVVO. Osvědčení byla účastníkům předána na závěrečných slavnostních promócích.

Každý běh studia proběhl formou dvou týdenních a čtyř třídních seminářů v různých střediscích ekologické výchovy, aby účastníci měli možnost poznat jiné typy krajín a rozšířili své poznatky ve využití a spolupráci svých škol s těmito zařízeními.

Semináře a kurzy

Jako novinka se uskutečnily dva cykly seminářů Průřezové téma Environmentální výchova – jak na to? a Kantorské putování po východních Čechách (4 terénní exkurze), dále pak třídní doškolovací seminář pro absolventy specializačního studia pro školní koordinátory z r.2007 na téma Kritické myšlení, řada jednodenních seminářů k tradičním (např. Učíme se v zahradě, Ochrana zvířat, Odpady, Les) i aktuálním tématům - např. Úspory energie, Krkonošské kauzy, několik seminářů bylo věnováno globálním klimatickým změnám a využití obnovitelných zdrojů energie. K tomuto tématu vznikl i elektronický sborník a sada plakátů.

Semináře pro týmy učitelů z jedné školy

I v tomto roce využíval SEVER svého know-how pro semináře „šité na míru“ jednotlivým pedagogickým týmům škol. Proběhlo několik jedno- i vícedenních seminářů pro týmy pedagogů stejných škol, které usilovaly o zkvalitnění průřezového tématu Environmentální výchova (např. ZŠ praktická Králupy, ZŠ Rudník, ZŠ Na Valech, Litoměřice, ZŠ Dubá, ZŠ Karla IV, Ústí nad Labem, ZŠ Brozany, ZŠ spec. Most, ZŠ spec. Litvínov, ZŠ Školní, Vrchlabí, ZŠ I. Olbrachtova, Semily, ZŠ praktická Most, ZŠ Lovosice, ZŠ Horní Maršov).

Příprava budoucích učitelů

Pracoviště Horní Maršov připravilo 3 jednodenní terénní výukové programy spojené s metodikou a ukázkami pomůcek a literatury pro studenty Pedagogické fakulty UK Praha. Pracoviště Hradec Králové realizovalo 4 jednodenní ukázky výukových programů pro studenty Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, dále zde pracovala 1 stážistka a pracovníci SEVERu ve dvou případech spolupracovali při zpracování diplomové a bakalářské práce. Pracoviště Horní Maršov poskytlo stáže pro 6 vysokoškolských studentů a 2 zaměstnancům z ZO ČSOP Šípek.

Jako každý rok i v roce 2008 proběhl v Litoměřicích seminář „Úvod do ekologické výchovy pro pedagogické pracovníky MŠ“ pro 30 studentů čtvrtého ročníku Střední pedagogické školy J.H. Pestalozziho, Litoměřice.

Lektorská činnost SEVERu na vzdělávacích akcích jiných organizací

Zaměstnanci SEVERu během tohoto roku vyjeli několikrát jako lektori na vzdělávací akce jiných organizací (např. v rámci konferencí EVVO v jiných krajích) s tématy Co si pamatuje krajina, Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme (předávání zkušeností mezi generacemi) a předvedli své výukové programy na Veletrhu výukových programů v září 2008 na téma Krajina.

Regionální konference k ekologické výchově KAPRADÍ 2008

Smyslem konferencí, které se konají každoročně ve dvou krajích, v nichž má SEVER své pobočky – Královéhradeckém a Ústeckém, je

umožnit setkání všech, kteří chtějí pomoci zlepšit stav životního prostředí prací s dětmi, mládeží i dospělými nebo v rámci svých úředních pravomocí či občanskou angažovaností popřípadě svým životním stylem.

Každé konference se účastní v průměru kolem stovky zájemců - pedagogů ze škol všech stupňů a typů, zástupců institucí, státní správy, samosprávy a nevládních organizací. Konference se konají pod záštitou ministerstva životního prostředí, ministerstva školství a v Královéhradeckém kraji pod záštitou hejtmána.

KAPRADÍ 2008 v Královéhradeckém kraji

9. regionální setkání škol a institucí Královéhradeckého kraje rozvíjejících ekologickou výchovu, proběhlo 21. 11. 2008 v Speciálních školách, Hradec Králové za účasti kolem 90 zájemců. Slavnostního zahájení se zúčastnili radní Královéhradeckého kraje, vedoucí odboru životního prostředí KÚ, zástupci MŽP a MŠMT.

Účastníci si mohli vybrat dle svého zájmu z nabízených dopoledních a odpoledních dílen, které se pokusily zajistit široký pohled na problematiku bytosti člověka - jeho prostředí, činnosti, vztahů. Program: Žijeme společně - výukový program střediska SEVER proti xenofobii. Člověk a prostředí aneb týden pro udržitelný život - dílna zabývající se klíčovými tématy ekologické výchovy. Člověk mezi lidmi - spektrum aktivit a her pro komunikaci a kooperaci. Podzimní výtvarná dílna spolupřátelské školy o využití odpadového materiálu a přírodnin. Základy biogeografie a ostrovní ekologie - přednáška pro všechny hloubavé zájemce o přírodu kolem nás. Hořká chuť čokolády - výukový program přiblížil téma chudoby ve třetím světě a využívání dětské práce. Zdravá škola - diskusní dílna ukázala možnosti zdravého stravování, komunitních škol a objevily se i novinky z ministerstva školství.

Na setkání byly stejně jako v minulých letech předány Ceny za ekologickou výchovu, které získali:

- Mgr. Václav Nýč (ZŠ Komenského, Náchod)
- Mgr. Alena Friebová (Speciální školy Hradec Králové)
- RNDr. Jiří Kulich (SEVER)
- Speciální základní škola Úpice

Program zakončilo vystoupení divadelního souboru Slunovrat postižených dětí z hostitelské školy s pásmem na hudbu souboru „Hradišťan“.

KAPRADÍ 2008 v Ústeckém kraji

8. ročník Krajské konference k ekologické výchově KAPRADÍ 2008 proběhl 7. 11. 2008.

Pravidelné setkání zástupců škol a školských zařízení zabývajících se EVVO v praxi se jako vždy odehrálo v prostorách základní školy Na Valech v Litoměřicích. Letos bylo připraveno deset praktických dílen (Ekologická stopa ve školní praxi, Simulační hry jako pomocník při realizaci environmentální výchovy, Je oteplování realita?, Nejvíce je morální energie solární, Otvírání studánek, Ruční výroba papíru - ruční papír vlastnoručně, Výchova ke zdravé výživě dětí, Včelí společenstvo, Keramická dílna, Ekoškola).

Akci navštívilo okolo 140 účastníků. Součástí konference byl už tradičně diskusní „kulatý stůl“, při kterém zástupci pedagogů, ministerstev, nevládních organizací i krajského a městských úřadů probírali otázky spojené právě s financováním ekologické výchovy a s problematikou příslušných grantů.

Podíl pracovišť Severu na vzdělávání pedagogů

	Jednodenní semináře		
	Učitelé		
	Počet akcí	Počet účastníků	Počet dní
Pracoviště SEVER Horní Maršov	10	172	10
Pracoviště SEVER Hradec Králové	8	58	8
Pracoviště SEVER Litoměřice	11	191	11
Pracoviště Centrála Horní Maršov	18	261	18
Pracoviště Centrála Trutnov	5	99	5
celkem	52	781	52

Vícedenní semináře			Jednodenní semináře		
Učitelé			Studenti VŠ		
Počet akcí	Počet účastníků	Počet dní	Počet akcí	Počet účastníků	Počet dní
1	19	3	6	76	6
–	–	–	4	59	4
–	–	–	–	–	–
12	278	42	–	–	–
–	–	–	–	–	–
13	297	45	10	135	10

Další vzdělávání *dospělých*

V tomto roce se významně zvýšil počet vzdělávacích služeb SEVERu dalším cílovým skupinám dospělých. Jednak díky zájmu Královéhradeckého kraje o proškolení svých zaměstnanců a také díky projektům Vzdělávací programy pro poskytovatele poznávací a zážitkové turistiky (terénní průvodce apod.) a projektu Nejvíce je morální, energie solární, který byl zajímavý mj. i tím, že v sobě zahrnoval jak vzdělávání pedagogů a studentů, tak i široké veřejnosti. Celkem v r. 2008 SEVER poskytl své vzdělávací služby 1067 dospělým převážně z Královéhradeckého kraje.

Vzdělávací programy pro poskytovatele poznávací a zážitkové turistiky (terénní průvodce apod.)

K 30. 6. 2008 skončil téměř dvouletý projekt Vzdělávací programy pro poskytovatele poznávací a zážitkové turistiky (terénní průvodce apod.), v jehož rámci se proškolilo 19 zájemců o netradiční turistiku a přírodu Krkonoš a vznikla příručka pro průvodce. Pro budoucí terénní průvodce jsme uspořádali pilotní vzdělávací kurz složený ze čtyř vzdělávacích modulů – každý v rozsahu 2-3 dnů. Vedle „běžných“ průvodcovských dovedností, jako např. schopnosti hovořit a zaujmout větší skupinu osob, znát přírodu regionu, historii krajiny a zásady ochrany přírody, ovládat první pomoc a základy zdravotní péče či umět řešit neobvyklé a kritické situace, jsme chtěli, aby budoucí

průvodci ctili zásady ekologicky šetrné turistiky a způsobu života a aby je zároveň dokázali předávat účastníkům svých exkurzí. Celý projekt byl finančně podpořen Evropským sociálním fondem v rámci grantového schématu Rozvoj kapacit dalšího profesního vzdělávání.

Nejvíce je morální, energie solární!

Středisko SEVER získalo podporu grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti na tento projekt, který probíhal jeden rok.

Cílem projektu bylo seznámit žáky, studenty, pedagogy i širokou veřejnost se zásadami směřování k trvale udržitelné spotřebě energie v České republice. V rámci projektu se realizovalo 15 výukových programů zaměřených na obnovitelné zdroje energie a na šetření energie v domácnosti. Program absolvovalo 278 žáků a studentů. V projektu proběhly 4 semináře pro pedagogické pracovníky zaměřené na alternativní zdroje energie a na ukázky, jak se vyrovnat s tímto tématem ve výuce. Ukázali jsme učitelům možnosti zapojení tohoto tématu do školních vzdělávacích plánů. Účastníci získali aktuální informace o stavu obnovitelných zdrojů v ČR a ve světě. Besedovali o praktickém využití solární energie ve školách. Seminářů se zúčastnilo 82 pedagogických pracovníků.

Informace o zdrojích energie či udržitelném rozvoji získala i široká veřejnost v rámci akcí, které jsme pořádali. Projekt jsme prezentovali na konferenci obnovitelných zdrojů pro venkov v Havlovicích, při akcích ke Dni Země, kde si účastníci mohli prohlédnout solární vařič, solární nabíječku na baterky nebo mobilní telefon, solární hračky atd. Poradili jsme jim, jak využívat obnovitelné zdroje energie, ale i jak šetřit energii, životní prostředí i vlastní kapsu. Celkem proběhly 4 akce pro cca 600 účastníků.

Díky projektu jsme vytvořili sadu informačních plakátů a pracovních listů o obnovitelných zdrojích a úsporách energie.

Vzdělávání vysokoškolských studentů jiných než pedagogických oborů

Pracoviště Horní Maršov připravilo 3 jednodenní ukázky terénních výukových programů a představení práce střediska ekologické výchovy pro studenty VŠCHT Pardubice a ČVUT.

Semináře pro zemědělce a drobné místní podnikatele

V rámci projektu DOTEK proběhlo několik akcí pro zemědělce a drobné chovatele - o šetrném hospodaření a možnostech čerpání dotací (seminář Horal), pro drobné podnikatele o možnostech podpory (seminář Krkonoše – originální produkt), kurz Domácí zpracování mléka ve spolupráci s ROSA o.p.s. Tyto akce navštívilo 46 zájemců.

Semináře pro veřejnou správu

Zajistili jsme 15 seminářů pro celkem 320 zaměstnanců Královéhradeckého kraje o odpadovém hospodářství, dále například přednášku o odpadovém hospodářství pro Obecní úřad Kostelecké Horky.

Vzdělávání pro vedoucí interkulturních skupin

Pro 14 účastníků Česko - německo - polského kurzu pro vedoucí interkulturních skupin jsme připravili ukázky metod naší práce v Domě tří kultur Parada, Polsko.

Přírodovědná expedice Laponskem za polární kruh

V létě 2008 se již podruhé uskutečnila třítýdenní exkurze pro 40 zájemců o přírodní zajímavosti severských končin „Laponskem za polární kruh“, která probíhala v rámci vzdělávacího programu „Se SEVERem na Sever“.

Akce týkající se vzdělávání dospělých byly také součástí projektů Nová KAPKA 21 a Ústecký kraj – kraj přírody i člověka (blíže viz kapitola Vytváření podmínek pro rozvoj ekologické výchovy).

Vytváření podmínek pro rozvoj ekologické výchovy

Kromě přímé práce s žáky, pedagogy a veřejností usilujeme také o to, aby se ekologická výchova stala samozřejmou, přirozenou, systematicky rozvíjenou a podporovanou součástí agendy veřejné správy. V tomto směru působíme ve třech úrovních – místní, krajské a celorepublikové.

Na místní úrovni

Zde spolupracujeme zejména ve městech Hradec Králové a Litoměřice. V Hradci Králové se během roku 2008 třikrát sešla tzv. **koordináční skupina**, složená ze zástupců magistrátu a nevládních neziskových organizací působících v ekologické výchově. Skupina řešila vzájemnou spolupráci a propojenost EVVO ve městě Hradec Králové. V Litoměřicích byly naše akce součástí projektu **Zdravé město**. Ve spolupráci se Zdravým městem se konaly akce jako např. Den bez aut, Den Země pro MŠ, Ekofilm 2008, Procházka po Zemi, Cyklohappening. V rámci tohoto projektu probíhala i činnost **Dětského zastupitelstva**, nad kterým má SEVER záštitu a koordinuje jeho činnost. Dětské zastupitelstvo se scházelo pravidelně každý týden a připravovalo své vlastní akce a kampaně, vyjadřovalo se zejména k otázkám prevence proti kouření (programy ve školách, zapojení Městské policie při kontrole prodeje tabákových výrobků nezletilým, vytipování nekuřáckých restaurací a kaváren). Členové Dětského zastupitelstva se třikrát sešli se zástupci Městského úřadu a starostou města a měli možnost představit své kampaně a přizvat zástupce města ke spolupráci. Již po několikáté jsme se také podíleli na realizaci Jarmarku nevládních neziskových organizací města.

Středisko SEVER spolupracuje s Městem Litoměřice na zpracování **Komunitního plánu** Zdravého města a **Strategického plánu** města Litoměřice. Zástupce SEVERu je členem komise pro projekt Zdravého města Litoměřice.

V září 2008 byl v Litoměřicích zahájen projekt „**Litoměřice-město slunce a života**“ (**Modelový komplexní systém ekologické výchovy, vzdělávání a osvěty obyvatel ve městě Litoměřice a přilehlých obcích**). Projekt si klade za cíl vybudovat systém ekologické výchovy ve městě s širším zapojením města do systematické podpory EVVO. Pomocí rozšířené nabídky služeb ve vybraných tématech v rámci modelového komplexního systému EVVO obyvatel města Litoměřice a okolních obcí, pro něž má město Litoměřice přenesenou působnost, zvýšit informovanost a aktivní přístup široké veřejnosti k možnostem trvale udržitelného způsobu života. Hlavním cílem projektu je zahájení modelového komplexního systému ekologické výchovy, osvěty a vzdělávání obyvatel ve městě Litoměřice a přilehlých obcích s důrazem na problematiku nakládání s odpady, úspor a obnovitelných zdrojů energie, funkce a významu vody, biodiverzity a krajiny. Ověřený modelový systém bude nabídnut k realizaci v dalších městech Ústeckého kraje. V rámci tohoto projektu uskutečnil SEVER na podzim 2008 tyto akce: vzdělávací semináře pro pedagogické pracovníky, Kulatý stůl k problematice bezpečnosti ve městě, výukové programy pro žáky a studenty litoměřických škol, školení úředníků Městského úřadu v Litoměřicích „Zelené úřadování“.

Projekt byl podpořen Státním fondem životního prostředí a byl ohodnocen jako nejlepší předložený projekt v oblasti Podpory environmentálního vzdělávání a osvěty. Projekt potrvá až do prosince 2010.

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Na krajské úrovni

Krajský systém ekologické výchovy, vzdělávání a osvěty v Královéhradeckém kraji

Za naší významné účasti a několikaleté spolupráce funguje **krajský systém ekologické výchovy** v kraji Královéhradeckém (dlouhodobě patří k nejlepším v republice) a v kraji Ústeckém. Dílčím způsobem jsme ovlivňovali stav ekologické výchovy i v některých dalších krajích. V Královéhradeckém kraji jsme i v roce 2008 působili na základě výběrových řízení jako **krajský koordinátor ekologické výchovy**. Fungujeme jako krajské konzultační a metodické středisko pro ekologickou výchovu, zajišťujeme Poradní sbor pro ekologickou výchovu při odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu (schází se 3 x do roka), podporujeme školy i nová střediska ekologické výchovy v různých částech kraje, zajišťujeme vydávání bulletinu **Ekoton** (2x ročně), podílíme se na zapracování EVVO a ekologického poradenství do legislativních dokumentů, organizujeme rozesílku informačních materiálů obcím (2x ročně) apod.

Nová KAPKA 21

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Na podzim r.2008 se středisku ekologické výchovy SEVER podařilo získat **dotaci ze Státního fondu životního prostředí ve výši 3 548**

700 Kč na projekt KAPKA 21 (navazuje na předchozí stejnojmenný projekt z let 2006 – 2007) v Královéhradeckém kraji. Tato částka tvoří 58,6% z celkového rozpočtu, který je plánován ve výši 6 058 000 Kč. **Na základě výběrového řízení bylo** k zajištění vzdělávací, osvětové a poradenské činnosti v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Královéhradeckém kraji **vybráno 8 dodavatelů:** Občanské sdružení Muzeum přírody Český ráj, ZO ČSOP Orlice, Vilá Nova Uhřetín, Centrum rozvoje Česká Skalice, Království Jestřebí hory, o.p.s., Krkonošská Poradenská a Informační, o.p.s., Milkovický přírodovědně společenský kroužek, INEX - SDA Kostelecké Horky. Tyto organizace budou od ledna 2009 do června 2009 působit v oblastech: Výchova a vzdělávání žáků a dětí mateřských, základních a středních škol, Vzdělávání dospělých, Poradenství pro širokou veřejnost a Osvětové akce pro širokou veřejnost. Dlouhodobým cílem záměru, který bude probíhat do října 2009, je udržitelný (ekologicky a sociálně odpovědný) rozvoj míst, obcí a regionů v Královéhradeckém kraji. Bezprostředním cílem projektu je pokračování a rozšíření modelové krajské sítě služeb ekologického/environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

Ústecký kraj – kraj přírody i člověka

Ústecký kraj
- kraj přírody i člověka

V únoru 2008 skončil dvouletý projekt, jehož předkladatelem byl Krajský úřad Ústí nad Labem a SEVER spolu s dalšími 5 organizacemi jeho partnerem a spolurealizátorem. Projekt byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a Státním rozpočtem České republiky. Středisko SEVER v rámci projektu zajišťovalo metodickou a konzul-

tační činnost, pomoc při realizaci EVVO nově vzniklým či rozšiřujícím se ekocentrům (EC Meluzína Děčín, EC Štůvák Teplice, EC při MěÚ v Děčíně). Pořádal a organizačně zajišťoval osvětové a vzdělávací akce v Ústeckém kraji pro pedagogické pracovníky, pracovníky vládních i nevládních organizací a veřejnost. Vznikla příručka „Kuchařka příkladů a námětů k Místní Agendě 21 v Ústeckém kraji“. V rámci tohoto projektu koordinoval SEVER i činnost Poradního sboru EVVO v Ústeckém kraji. Hlavním cílem projektu bylo zvýšení environmentálního povědomí veřejnosti a zavádění principů Malé Agendy 21 v kraji – vybudování profesionální sítě environmentálních informačních a poradenských center. Projekt přinesl 11 miliónů korun z Evropského sociálního fondu a rozpočtu MŽP pro aktivity v Ústeckém kraji.

M.R.K.E.V. a MRKVIČKA

V obou krajích – Ústeckém a Královéhradeckém jsme zajišťovali metodickou pomoc a pravidelný přísun informací základním a středním školám zapojeným do sítě **M.R.K.E.V. (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy)**, v obou krajích navíc také mateřským školám v síti „**MRKVIČKA**“.

Celkově máme v naší databázi sítě M.R.K.E.V. 184 základních a středních škol (109 Královéhradecký kraj a 75 Ústecký kraj) a 150 mateřských škol v síti „MRKVIČKA“ (42 Královéhradecký kraj a 108 Ústecký kraj).

Novinkou v tomto roce bylo nabídnutí rozesílky informačních materiálů s tematikou ekologické výchovy a péče o životní prostředí také okresním městům, obcím s rozšířenou působností a dalším zájemcům v Královéhradeckém kraji.

Další podpora ekologické výchovy, osvěty a vzdělávání

V rámci několika projektů jsme zprostředkovali i finanční pomoc dalším organizacím – výukové programy jsme podpořili jako krajský koordinátor ekologické výchovy v Královéhradeckém kraji, v oblasti školství byl významný zejména projekt „Škola pro udržitelný život“ probíhající v Královéhradeckém, Pardubickém a Libereckém kraji, „Hledání ztraceného ráje v Českém středohoří“, „Krkonosě vnitřní a vnější“ (podrobněji viz kapitola Školní projekty). Kromě finanční podpory obdržely naším prostřednictvím školy a nevládní organizace i kancelářskou a prezentační techniku a materiál.

V České republice

Tak jako v předchozích letech, i tentokrát se SEVER zapojil do celorepublikových snah o zlepšení stavu ekologické výchovy.

Zejména u **Operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost** jsme se účastnili nastavování podmínek programu z hlediska ekologické výchovy, připomínkování dokumentů a vyjednávání o problémech, které vznikly při podávání prvních žádostí, a o zlepšení podmínek.

V červenci 2008 vláda ČR schválila **Strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj v ČR**, v říjnu 2008 byl MŠMT vydán nový Metodický pokyn k EVVO pro školy a školská zařízení – na přípravě obou těchto dokumentů spolu s dalšími intenzivně pracoval i zástupce SEVERu.

Kromě zpracování níže uvedené „Analýzy potřebnosti a využívání environmentálních vzdělávacích center na území ČR“ pro MŽP spolupracujeme se SSEV Pavučina na zakázce MŠMT „Analýza stavu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice“ zaměřené na školní vzdělávání. Obě analýzy mají sloužit především jako podklad pro podporu EVVO z Operačních programů (OP Životní

prostředí a OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost).

Připravovali jsme některé materiály shrnující stav EVVO v České republice – např. do ročenky České agentury pro životní prostředí a do publikace k českému předsednictví EU pro MŽP.

K dalším aktivitám, do nichž se SEVER zapojil, patřil **projekt M.R.K.E.V.** (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy) koordinovaný Sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina. Zástupce SEVERu se významně podílel na celorepublikové koordinaci mezi 14 zapojenými kraji. V rámci projektu jsme spoluvydavatelé celostátního **časopisu pro ekogramotnost Bedrník**. Ten slouží zejména školám zapojeným do sítě M.R.K.E.V., ale i dalším zájemcům. Také jsme se podíleli a osobně účastnili jako lektori na několika krajských konferencích k ekologické výchově (mimo námi organizovaných konferencí na Královéhradecku a Ústecku). Ve spolupráci se SSEV Pavučina jsme vedli semináře pro pracovníky středisek ekologické výchovy k pořádání výukových programů. Zástupce SEVERu pracoval dále jako člen Mezíresortní pracovní skupiny EVVO při MŽP, Poradního sboru ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro EVVO, Pracovní skupiny pro vzdělávání pro udržitelný rozvoj Rady vlády pro udržitelný rozvoj, Monitorovacích výborů Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost a Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů. V červnu 2008 zástupce SEVERu prezentoval ČR na mezinárodním workshopu k ekologické výchově zemí Karpatské úmluvy v Bukurešti.

Analýza potřebnosti a využívání environmentálních vzdělávacích center na území České republiky

V říjnu 2008 získalo středisko SEVER společně s Agenturou Koniklec a Brontosauřím ekocentrem Zelený klub od MŽP zakázku na zpracování „Analýzy potřebnosti a využívání environmentálních vzdělá-

vacích center na území České republiky“. Analýza bude sloužit jako podklad pro efektivní využití prioritní oblasti 7.1 Operačního programu životní prostředí pro budování infrastruktury EVVO. Cílovou skupinou této studie jsou všichni poskytovatelé EVVO, tj. např. NNO, obce a příspěvkové organizace obcí, krajské úřady a příspěvkové organizace krajů. Vypracovaná analýza bude MŽP předána k 30. 6. 2009.

Ekologické *poradenství*

Ekoporadny

Na pracovištích v Horním Maršově, v Hradci Králové, v Litoměřicích a nově i v Trutnově, jsou jeden den v týdnu otevírací hodiny pro veřejnost, kdy je možno přijít na osobní konzultaci či podat telefonický dotaz. Elektronické dotazy je možno zasílat kdykoliv. V roce 2008 poskytlo pracoviště v Horním Maršově 32 konzultací, v Hradci Králové 269 a v Litoměřicích 352 odborných konzultací. Centrální pracoviště, jehož část je umístěna v Trutnově a část v Horním Maršově, poskytlo celkem 307 konzultací.

Tyto konzultace se týkaly životního prostředí (nakládání s odpady, výsadba zeleně, ekoznačky, zprostředkování kontaktů na další organizace apod.). V rámci ekologického poradenství jsme spolupracovali s ostatními organizacemi Sítě ekologických poradenství STEP, jejímž jsme také členem. Pro veřejnost také funguje bezplatné půjčování odborných publikací, videofilmů a pomůcek, prodej publikací, výrobků Fair trade a výrobků z FSC dřeva.

Zdravá příroda, zdravé potraviny, zdraví lidí

V červnu 2008 začal projekt podpořený Krajským úřadem Královéhradeckého kraje (ukončen bude v květnu 2009). Projekt je zaměřen na zvyšování environmentální gramotnosti obyvatel Královéhradeckého kraje v oblasti udržitelného způsobu života (ekologické zemědělství, biopotraviny, zdravý životní styl, místní produkty, ekologicky šetrné výrobky, ekologie domácnosti). V rámci projektu probíhalo poradenství, přednášky, semináře, výlety a osvětové akce.

Komunitní práce, zapojení veřejnosti, osvětové akce

Komunitní práce

Udržitelný rozvoj Krkonoš

V roce 2008 SEVER spolupracoval na významných procesech a jednáních o budoucnosti Krkonoš. Zástupce SEVERu pracuje v Radě Krkonošského národního parku a v pracovní skupině „Vize Krkonoše 2050 – Přátelství lidí a hor“.

Dětské zastupitelstvo

V roce 2008 pokračoval již šestým rokem projekt Dětské zastupitelstvo města Litoměřice, jehož smyslem je aktivní zapojení dětí a mládeže na zkvalitňování života ve městě Litoměřice a jeho regionu. Dětské zastupitelstvo tvoří 18 dětí z 7 základních a 3 středních škol ve městě.

Další zapojení do komunitní práce

Mezi zajímavosti tohoto roku patří např. velký podíl SEVERu na přípravě dvoudenního setkání občanů v rámci Strategického plánování rozvoje obce Horní Maršov.

Významný komunitní rozměr měl již tradičně projekt „Škola pro udržitelný život“ (viz kapitola Školní projekty).

Osvětové akce

Na realizaci těchto akcí se podílela všechna pracoviště SEVERu. V roce 2008 proběhlo celkem 53 akcí, na které přišlo 7 026 návštěvníků.

Jednalo se např. o akce k propagaci ekologicky šetrnějšího způsobu života (Den bez aut, Dny zdraví, Cyklohappening, Biojarmark v Hradci Králové, jarmark ke Dni Země na Trutnovsku), výstavy (Životní prostředí ve městě), semináře a kurzy (Krkonoše-originální produkt, Kurz domácího zpracování mléka, Národní parky světa, MYSA – ostrov dětské naděje), lidové tradice (Masopust, Vánoční pobejtek, Kouzlo zapomenutého a nejrůznější rukodělné dílny), brigády (Igelitiáda – čištění břehů Úpy, práce v PP Na Plachtě v Hradci Králové), kulturní akce (festival DOTEKY, Ekofilm v rámci Dne Země v Litoměřicích) a další.

Spolupráce

Středisko SEVER je základním článkem Hnutí Brontosaurus, je také členem několika asociací a platform: Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina, Zeleného kruhu, Sítě ekologických poraden STEP, Oborové platformy ekologických NNO a Národního komitétu pro spolupráci s UNEP. Prostřednictvím SSEV Pavučina jsme zapojeni do Stálé konference asociací ve vzdělávání (SKAV). Spolupracovali jsme zejména s ostatními členy těchto organizací. I v tomto roce se prohloubila spolupráce s celou řadou škol, podniků, nevládních organizací, orgánů veřejné správy od obcí a měst (zejména Hradec Králové a Litoměřice) přes kraje a krajské úřady (zejména Královéhradecký, Ústecký, Liberecký a Pardubický kraj) až po ministerstva (zejména MŽP a MŠMT).

Na regionální úrovni SEVER intenzivně spolupracoval s organizacemi zabývajícími se ekologickou výchovou a ekporadenstvím, v Královéhradeckém kraji to bylo v rámci sítě Kapka 21 a v Ústeckém kraji v rámci sítě Ústecký kraj – kraj přírody a člověka.

Na konkrétních projektech jsme dále spolupracovali zejména s těmito subjekty a jednotlivci:

Evropský sociální fond, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Město Hradec Králové, Město Litoměřice, Obec Horní Maršov, Královéhradecký, Liberecký, Pardubický a Ústecký kraj, Správa KRNP, Sít středisek ekologické výchovy

Pavučina, Síť ekologických poraden STEP, Dom trzech kultur PARADA, Zelený kruh, farní úřad Církve československé husitské Trutnov, ZŠ a MŠ Horní Maršov, ZŠ Na Valech Litoměřice, ZO ČSOP Na Plachtě Jana a Josef Podhajští, Nadace Partnerství, Partnerství o.p.s., Nadace pro rozvoj občanské společnosti, Lesy České republiky s.p., Toyota Motor Europe, Toyota Motor Czech, Miloslav Klimeš Horní Maršov (a jeho stavební firma), EKOKOM, Fakulta životního prostředí v Ústí nad Labem, ČSOP Tilia, EKODOMOV, Zoopark Chomutov, Zoologická zahrada v Ústí nad Labem, Správa CHKO České středohoří, o.p.s. České Švýcarsko, CEP – Centrum evropského projektování, Školské zařízení pro environmentální výchovu Lipka, Ekocentrum PALETA, SEV DIVIZNA, SEV Rýchorská bouda, Univerzita Hradec Králové, Centrum rozvoje Česká Skalice, RNDr. Petr Rybář, Mgr. Tomáš Karel, RNDr. Milena Roudná, KPI o.p.s., BAZALKA -Ing. Jana Lukešová.

Publicita a propagace

O naší činnosti jsme se snažili pravidelně informovat zejména prostřednictvím novin, časopisů, rozhlasu a pomocí webových stránek (www.sever.ekologickavychova.cz, www.ekologickavychova.cz). Největšího mediálního zájmu se dostalo velkým akcím pro veřejnost, konferencím o ekologické výchově, ekoporadenství, akcím v areálu DOTEK a projektům pro školy. Informace o našich akcích čtenářům, posluchačům a divákům přinesla tato média:

- Deníky Bohemia (Krkonošský deník, Hradecký deník, Deník Litoměřicka), Mladá fronta Dnes, Bedrník, Ekoton, Radniční listy Trutnov, BIO měsíčník pro trvale udržitelný život (VHpress Hradec Králové), Radnice (Hradec Králové), Maršovský zpravodaj, Radniční listy Litoměřice, Nový proud Litoměřice, Úštěcký zpravodaj, Litoměřicko 24, Turnovský a semilský deník, Trutnovinky, Království Jestřebí hory (www.kjh.cz), Svobodský Expres, Časopis Krkonoše a Jizerské hory
- Český rozhlas Hradec Králové, Český rozhlas SEVER
- www.icn.cz, www.ecn.cz, www.hka.cz a další

Publikační činnost

Neperiodické publikace a pomůcky vydané v r. 2008

Název	Autor	Náklad	Podoba
Jak připravit kurz pro průvodce v udržitelné turistice	D. Gollová	300 ks	Brožované vydání
Krkonoše vnitřní a vnější	B. Zázvorková, J. Pivoňka, R. Vlček, H. Kulichová, E. Knížková	500 ks	Pevná vazba
O krajině a povodních		1500 ks	Brožované vydání
Vnímejte přírodu všemi smysly	R. Witt, H. Kulichová	1000 ks	Brožované vydání
Čítanka z východních Krkonoš (3. rozšířené vydání)	H. Kulichová a kol. autorů	1000 ks	Pevná vazba
Hledání ztraceného ráje v Českém středohoří	Kolektiv autorů	684 ks	Pevná vazba
Život lesa	L. Hronešová, P. Formánková, M. Hroneš	40 ks	Brožované vydání
Kalendář akcí NNO Královéhradeckého kraje	K. Richterová	1500 ks	Závěsný kalendář

Název	Autor	Náklad	Podoba
Sada 11 druhů pohlednic k projektu Krkonoše vnitřní a vnější		11x100 ks	pohlednice
Výstavní panely k projektu Krkonoše vnitřní a vnější	B. Zázvorková, J. Pivoňka	13 panelů	Samostojné panely
Výstavní panely k projektu Hledání ztraceného ráje	kolektiv autorů	14 panelů	Samostojné panely
Plakáty o obnovitelných zdrojích energie k projektu Nejvíce je morální, energie solární a pracovní listy	M. Kvasnička, E. Knížková	4x100 ks plakátů, 5x490 ks prac. listů, 180 ks Metodický list	Plakáty, pracovní listy
Krajina – interaktivní výukový program	J. Smolík, K. Smolíková, H. Kulichová, E. Knížková	1200 ks	CD
Sborník: Využití energie a globální klimatické změny	M. Kvasnička, E. Knížková		elektronicky
Sborník z KAPRADÍ 2007 v Královéhradeckém kraji	Yvonna Piňosová		elektronicky

Periodika

Název	Náklad	Periodicita
Bulletin Ekoton	800 ks	2 x ročně
Časopis Bedrník	1 500 ks	6 x ročně
Maršovský zpravodaj	500 ks	4 x ročně

Další tiskové materiály

Název	Náklad
Nabídkový katalog výuk. programů pro Královéhradecký kraj	2000 ks
Výroční zpráva 2007	200 ks
Leták Škola pro udržitelný život (česky, polsky, anglicky)	800 ks česky, 300 ks polsky, 500 ks anglicky

FINANČNÍ ZPRÁVA

Výkaz zisků a ztrát k 31. 12. 2008 (v tisících Kč)

Náklady

Spotřeba materiálu 1 536

Z toho:

Kancelářské potřeby	307
Drobné pomůcky (do 1000,- Kč)	193
Nářadí a nástroje drobné (do 1000,- Kč)	4
Knihy a publikace do knihovny	84
Publikace a pomůcky k prodeji	-72
Čistící a úklidové prostředky	8
Drobný hmotný majetek – kancelářský	105
Drobný hmotný majetek – učební pomůcky	272
Drobný hmotný majetek – nářadí, nástroje	4
Drobný hmotný majetek – nábytek	134
Drobné provozní vybavení (do 1000 Kč)	90
Provozní spotřební materiál	22
Potraviny – akce pobytové	107
Potraviny – akce ostatní mimo pobytových	25
Obaly	1
Materiál na údržbu a opravy	15
Propagační materiál	228
Ostatní materiál	9

Spotřeba energií, vody a služeb souvisejících s nájemným 217

Z toho:

Spotřeba služeb – Hradec Králové	59
--	----

Spotřeba tepla a elektr. energie	
– pobyt.střed.Horní Maršov	71
Spotřeba paliva a elektr. energie	
– DOTEK Horní Maršov	59
Spotřeba paliva a elektr. energie	
– chalupa Temný Důl	1
Spotřeba voda – Horní Maršov	
– DOTEK Horní Maršov	5
Spotřeba vody – pobyt.středisko Horní Maršov	23

Auto – pohonné hmoty 34

Zboží do prodeje v bufetu 29

Z toho:

Zboží do prodeje – Fair Trade	18
Zboží do prodeje – nápoje, cukrovinky,	39
Zboží do prodeje – zásoby	-28

Opravy a údržba 1 340

Z toho:

Opravy a údržba budov – pobytové středisko	1
Opravy a údržba aut a strojů	57
Opravy a údržba kanc. a didaktické techniky	31
Opravy a údržba budov – DOTEK Horní Maršov	501
Fond oprav – chalupa Temný Důl	202
Fond oprav – DOTEK Horní Maršov	548

Cestovné 528

Náklady na reprezentaci – jednání s partnery 79

Ostatní služby 6 200

Z toho:

Poštovné	105
Telefony	121
Internet	53
Tisk	407
Kopírování, laminace, fotopráce	93
Výlep plakátů, inzerce, reklama	17
Grafické práce	1 031
Nájem středisko Hradec Králové	106
Nájem pobytové středisko Horní Maršov	120
Ostatní nájmy, včetně krátkodobých	480
Lektorné za kurzy, semináře, přednášky	234
Účastnické poplatky za vlastní pracovníky	18
Studie, konzultace, překlady, odborná pomoc	308
Stravování pobytových akcí Horní Maršov	262
Stravování ostatní – konference, semináře	241
Provize – stravenky	2
Představení a kulturní akce (koncerty, divadlo ...)	74
Ostatní provoz	77
Předplatné novin, časopisů	12
Řemeslnické práce (instalatérské, zednické, truhlářské aj.)	53
Doprava	367
Jízdné za účastníky akcí	10
Ostatní služby	542
Účetní a auditorské služby	595
Dodávky místních projektů – Škola pro udržitelný život	872

Mzdové náklady 6 318

Z toho:

Mzdy zaměstnanců	4 825
Dohody o provedení práce	1 493
Zákonné sociální a zdravotní pojištění	1 689
Zákonné sociální náklady (včetně stravování zaměstnanců)	171
Ostatní sociální náklady	121
Daň silniční	15
Daň z nemovitostí	4
Ostatní daně, poplatky, pokuty a penále	10
Úroky z úvěru	6
Jiné ostatní náklady (např. bankovní poplatky, pojistné, ...)	290
Odpisy dlouhodobého hmotného majetku	157
Poskytnuté příspěvky	4
Členské příspěvky	7
Daň z příjmů	168
Náklady celkem	18 923

Výnosy**Tržby z prodeje služeb** **5 326**

Z toho:

Osvětové akce pro veřejnost	42
Lektorné – krátkodobé výukové programy pro školy	449
Cestovné k výukovým programům	7
Lektorné – další vzděl. ped. pracovníků – krátkodobé akce	87
Studie, konzultace, poradenství	375

Volnočasové akce, kroužky.....	40
Lektorné – semináře pro vysoké školy	2
Lektorné – semináře pro ostatní skupiny	139
Lektorné – pobytové akce ZŠ a SŠ.....	280
Strava – pobytové akce.....	379
Ubytování – pobytové akce	523
Prodej publikací a pomůcek	55
Sít škol M.R.K.E.V. – Královéhradecký kraj.....	50
Sít škol M.R.K.E.V. – Ústecký kraj	13
Sít mateřských škol Mrkvička	25
Předplatné Bedrník – časopis pro ekogramotnost	11
Krajská koordinace EVVO v Královéhradeckém kraji.....	1 039
Národní síť EVVO – výukové programy	120
Čistá obec, čisté město, čistý kraj – výukové programy	98
Lesy ČR – výukové programy.....	20
Konzultace ped. pracovníkům (SSEV Pavučina)	242
Národní síť EVVO – práce s vysokými školami.....	7
Národní síť EVVO – vzdělávání dospělých.....	74
Národní síť EVVO – osvěta.....	34
Ostatní služby	1 215
Tržby bufet	38
Úroky.....	10
Kurzové zisky	56
Jiné ostatní výnosy	51
Zúčtování rezerv – Fara Horní Maršov 175 – DOTEK	990
Zúčtování rezerv – Chalupa Temný důl 43.....	202
Přijaté příspěvky a dotace.....	12 843
Z toho:	
Příspěvky od individuálních dárců	18

Příspěvky od firem	50
Příspěvky – granty od nadací	1 794
Příspěvky – strukturální fondy EU	214
Členské příspěvky.....	1
Dotace ze státního rozpočtu	1 789
Granty a příspěvky z rozpočtu krajů a měst.....	887
Dotace z operačních programů (strukturální fondy EU)	8 090

Výnosy celkem..... 19 516

Rozvaha k 31. 12. 2008 (v Kč)

Aktiva

		Stav k prvnímu dni účetního období	Stav k poslednímu dni účetního období
A.	Stálá aktiva	4 565 821,18	4 408 580,18
A.3.	Pozemky	589 210,00	589 210,00
A.3.	Stavby	4 333 862,50	4 707 224,18
A.3.	Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	42 495,80	42 495,80

A.3.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	235 095,50	235 095,50
A.3.	Pořízení dlouhodobého hmotného majetku	533 161,68	159 800,00
A.3.	Dlouhodobý hmotný majetek celkem	5 733 825,48	5 733 825,48
A.4.	Oprávky ke stavbám	- 890 413,00	-1 047 654,00
A.4.	Oprávky k samostatným movitým věcem a souborům movitých věcí	-42 495,80	-42 495,80
A.4.	Oprávky k drobnému dlouhodobému hmotnému majetku	- 235 095,50	- 235 095,50
A.4.	Oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku	-1 168 004,30	-1 325 245,30
B.	Oběžná aktiva	6 850 783,99	5 228 802,58
B.1.	Materiál na skladě	5 760,00	
B.1.	Zboží na skladě	112 471,42	180 138,17
B.1.	Poskytnuté provozní zálohy		4 115,00
B.1.	Zásoby celkem	118 231,42	184 253,17
B.2.	Odběratelé	181 730,68	47 183,02

B.2.	Poskytnuté provozní zálohy na energie	94 599,35	14 609,35
B.2.	Daň z přidané hodnoty	6 660,00	74 520,00
B.2.	Nároky na dotace a ostatní zúčtování se státním rozpočtem	2 709 476,03	1 198 529,97
B.2.	Jiné pohledávky - granty, příspěvky	2 198 278,09	49 377,66
B.2.	Pohledávky celkem	5 190 744,15	1 384 220,00
B.3.	Pokladna	164 555,00	45 580,00
B.3.	Bankovní účty	1 370 063,42	3 578 632,01
B.3.	Krátkodobý finanční majetek celkem	1 534 618,42	3 624 212,01
B.4.	Náklady příštích období	7 190,00	36 117,40
B.4.	Přechodné účty aktivní	7 190,00	36 117,40
Úhrn aktiv		11 416 605,17	9 637 382,76

Pasiva

		Stav k prvnímu dni účetního období	Stav k poslednímu dni účetního období
A.	Vlastní zdroje krytí stálých a oběžných aktiv	3 379 354,24	3 980 652,28
A.1.	Vlastní jmění	3 444 532,04	3 363 164,04
A.1.	Fondy	162 082,10	239 562,10
A.1.	Jmění celkem	3 606 614,14	3 602 726,14
A.2.	Účet hospodářského výsledku +/-	- 227 259,90	594 650,04
A.2.	Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let +/-		- 216 723,90
A.2.	Hospodářský výsledek celkem	- 227 259,90	377 926,14
B.	Cizí zdroje	8 037 250,93	5 656 730,48
B.2.	Dlouhodobé závazky - zákonné rezervy	1 200 000,00	7 946,30
B.3.	Dodavatelé	182 042,71	77 396,66
B.3.	Přijaté zálohy	3 300,00	
B.3.	Ostatní závazky	7 190,00	26,00
B.3.	Zaměstnanci	444 124,00	-12 603,00

B.3.	Závazky k institucím sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	261 149,00	-22,00
B.3.	Daň z příjmů		167 790,00
B.3.	Ostatní přímé daně	92 935,00	-13 014,00
B.3.	Ostatní daně a poplatky	17 271,00	15 584,00
B.3.	Jiné závazky	892 762,02	95 332,57
B.3.	Krátkodobé závazky celkem	1 900 773,73	330 490,23
B.4.	Dlouhodobé bankovní úvěry	199 840,00	
B.4.	Ostatní krátkodobé finanční výpomoci	3 265 000,00	3 565 000,00
B.4.	Bankovní výpomoci a půjčky	3 464 840,00	3 565 000,00
B.5.	Výdaje příštích období	70 691,00	35 971,44
B.5.	Výnosy příštích období	1 392 746,20	1 703 602,51
B.5.	Dohadné účty pasivní	8 200,00	13 720,00
B.5.	Přechodné účty pasivní celkem	1 463 437,20	1 753 293,95
Úhrn pasiv		11 416 605,17	9 637 382,76

Děkujeme tímto za spolupráci, podporu a pomoc všem, kteří jste nám pomohli finančně, materiálně či přiložením ruky k dílu.

Jednotlivci

RNDr. Petr Rybář, Mgr. Tomáš Karel, Bc. Petr Panaš, Mgr. Petr Krňák, RNDr. Milena Roudná, Mgr. Iva Matějková, ing. Miloslav Klimeš, Michal Hroneš, Tereza Jedličková

Firmy

AGRO CS, a. s., ALFA CLASSIC, a. s., EKOKOM, Euromedia Group, k. s. , KRAKONOŠ, spol. s r. o., KRPA Holding CZ, a. s., LESY ČR, s. p., NATURA, s. r. o – W. Grošík, Pekařství PeHaK, Penzion Svätý Hubert – Vladimír Šťastný, Petr KUBÍK – Prodej polygrafických a papírenských výrobků, STAVOKA KOSICE, a. s., Siemens, s. r. o., SIKO koupelny, a. s., Šindlar, s. r. o., TOYOTA MOTOR EUROPE, VAK Trutnov, a. s., VČ PROVOZNÍ Hradec Králové

Nadace a nadační fondy

Nadace Partnerství, Nadace pro rozvoj občanské společnosti

Instituce veřejné správy

Krajské úřady Královéhradeckého, Ústeckého, Pardubického a Libereckého kraje, Městský úřad Litoměřice, Magistrát města Hradec

Králové, Obecní úřad Horní Maršov, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Státní fond životního prostředí Správa Krkonošského národního parku, Terénní služba KRNAP Správa CHKO České středohoří, Knihovna K.H.Máchy v Litoměřicích, Státní zámek Ploskovice

Nevládní neziskové organizace, církve, školy, apod.

Hnutí Brontosaurus, Hradní společnost Aichelburg, občanské sdružení SEVERKA, SSEV Pavučina, STEP – Sít ekologických poraden, Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání, Brno, farní úřad Církve československé husitské Trutnov, ZŠ Na Valech, Litoměřice, ZŠ Horní Maršov, Speciální školy Hradec Králové, Dom trzech kultur PARADA Polsko, Rezekvítek Brno, ZO ČSOP Na Plachtě, Partnerství, o. p. s., KPI, o. p. s., DIONEIA

A pokud jsme snad na někoho zapomněli, tak se na nás nezlobte!

Na SEVERu v roce 2008 pracovali

Centrální pracoviště

Jiří Kulich – ředitel organizace

Iveta Vilímovská – účetnictví

Hana Kulichová – projekt Krkonoše vnitřní a vnější pro školy, projekt Vzdělávání a udržitelný rozvoj, vzdělávání pedagogů, PR

Věra Petřů – Projekt Nová KAPKA 21, personalistika

Dita Gollová – Projekt Vzdělávací programy pro poskytovatele

poznávací a zážitkové turistiky (terénní průvodce apod.), výkaznictví

Karin Richterová – Program a projekt Škola pro udržitelný život, krajská koordinace EVVO

Jana Kutáčková – mateřská dovolená, na částečný úvazek finanční plánování

Pracoviště Horní Maršov

Jaromír Kvasnička – vedoucí pracoviště, výukové programy, ekoporadna, projekty

Jitka Macháčková – výukové programy, projekty, péče o pomůcky, nástup na mateřskou dovolenou

Barbora Tichá – výukové programy, projekty, festival DOTEKY

Jan Franta – projekt DOTEK

Yvonna Piňosová – výukové programy, projekty

Eliška Knížková – výukové programy, fundraising, projekty

Petra Judová – úklid, provoz

Tomáš Brabenec – údržba, výukové programy

Katarína Gregorová - výukové programy, projekt DOTEK
(do 30. 9. 2008)

Monika Kosinová – administrativa, projekt DOTEK (od 1. 9. 2008)

Lucie Frantová – mateřská dovolená

Šárka Kalužničinová – výukové programy, práce s dobrovolníky
(od 1. 9. 2008)

Pracoviště Hradec Králové

Lenka Hronešová – vedoucí pracoviště, výukové programy, vzdělávání pedagogů

Silvie Vacková – výukové programy, akce pro veřejnost, koordinační komise v Hradci Králové, ekoporadenství

Lenka Rumianová – koordinační komise v Hradci Králové, výukové programy (do 30.6.2008)

Radka Urbánková – projekt Škola pro udržitelný život, krajská zakázka, PR (od 1.11.2008)

Petra Formánková – mateřská dovolená

Pracoviště Litoměřice

Veronika Svobodová – vedoucí pracoviště, koordinace v Ústeckém kraji, vzdělávání pedagogů, projekty

Martin Vlček – výukové programy, projekty, ekoporadenství

Ivana Poláčková – výukové programy, projekty,

Šárka Lepší - výukové programy, kroužek, rozesílky MRKEV, MRKVIČKA

Na dohody o pracovní činnosti pro SEVER pracovali:

Petra Ludwigová – projekt Ústecký kraj, kraj přírody i člověka
(do 29. 2. 2008)

Radoslav Bartůněk – projekt Ústecký kraj, kraj přírody i člověka
(do 29. 2. 2008)

Jana Hora – projekt Ústecký kraj, kraj přírody i člověka (do 29. 2. 2008)

Petra Hrdličková – projekt „Vzdělávací programy pro poskytovatele
poznávací a zážitkové turistiky (terénní průvodce) (do 30.6.2008)

Blanka Zázvorková – projekt Krkonoše vnitřní a vnější (do 30. 6. 2008)

Josef Pivoňka – projekt Krkonoše vnitřní a vnější (do 30. 6. 2008)

**Děkujeme všem pracovníkům, kteří spolehlivě a kvalitně odváděli
svou práci po celý rok 2008. A těm, kteří navíc věnovali SEVERu
i hodiny práce na úkor svého volného času, děkujeme obzvlášť.**

Příloha

STRATEGICKÝ PLÁN SEVERu

Strategický plán SEVERu

(shrnutí)

Strategický plán je pro neziskovou organizaci vedle jejího poslání základním dokumentem, který toto poslání zpřesňuje a říká, čeho a jakým způsobem chce tato organizace dosáhnout. Strategický plán slouží jako podklad pro rozhodování, je základem pro krátkodobé plánování, je důkazem toho, že nezisková organizace promýšlí a plánuje svou budoucnost, uvědomuje si své závazky a zvažuje, jak je co neefektivněji naplnit.

Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory SEVER se věnovalo zpracování strategického plánu v období jednoho roku, od srpna 2007 do srpna 2008. SEVER je v posledních letech rozrůstající se organizací, která vyvíjí činnosti v mnoha různých, navzájem se doplňujících a podporujících oblastech: kromě ekologické výchovy zaměřené na děti a mládež se systematicky věnuje dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků, síťování environmentálně orientovaných nestátních neziskových organizací, je krajským koordinátorem ekologické výchovy v Královéhradeckém kraji, poskytuje služby ekologické poradny. SEVER působí na pracovištích v Horním Maršově, Litoměřicích a Hradci Králové, se servisní centrálou v Trutnově. Počet pracovníků v posledních letech výrazně roste, stejně jako rozpočet. SEVER využívá nejen národních, ale velmi úspěšně také evropských finančních zdrojů. Významným rozvojovým prostorem SEVERu je objekt hornomarsšovské fary, který je třeba rekonstruovat a provozně zabezpečit. Růst SEVERu je dobrou zprávou, ale současně je zřejmé, že i růst má své limity a že, mimo jiné, větší organizace s náročnějšími a pestřejšími závazky vyžaduje efektivnější způsob komunikace a řízení. Tak, jak se proměňuje SEVER, proměňuje se

i prostředí, v němž tato organizace působí. Nové legislativní, společenské i finanční podmínky je třeba vzít do úvahy při promýšlení další existence SEVERu do roku 2013. SEVER si uvědomuje závazky, které nese, a hodlá dál naplňovat své poslání. Strategický plán je způsobem, jak pojmenovat dlouhodobé cíle, k nimž SEVER při realizaci svého poslání míří, a konkrétně popsat, jakými činnostmi, v jakém čase a s jakými finančními prostředky jich chce dosáhnout.

Lidé jsou hlavními původci a účastníky změn, a proto se na vytvoření strategického plánu podíleli zaměstnanci a vedení SEVERu, ale také někteří klienti, partneři, odborníci v oblasti environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO) a externí spolupracovníci. Vedením procesu strategického plánování a zpracováním výsledného dokumentu byla pověřena externí konzultantka Blažena Hušková.

Jaký bude SEVER v roce 2013? Vizí SEVERu a jeho jednotlivých pracovišť je fungovat jako seskupení velmi samostatných a soběstačných jednotek s vysokou mírou vzájemné solidarity a podpory. Vždy je bude spojovat značka, historie, poslání a služby, u nichž je efektivní zajišťovat je společně. Klienty jsou a budou školy a školská zařízení, pedagogičtí pracovníci, žáci a studenti, veřejnost, veřejná správa, neziskové organizace a podnikatelské subjekty. SEVER zajišťuje široké spektrum činností v oblasti environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty včetně ekologického poradenství, udržuje si kompletní zkušenost v rozsahu od jednotlivé školy po Evropu, podporuje spolupráci, vzájemnou výměnu zkušeností a síťování různých

ných typů organizací. Je efektivně řízenou, finančně stabilní a učící se organizací, dobře vybavenou pro formulování a uplatňování netradičních přístupů a inovací. Značka SEVER je v oblasti EVVO značkou dobré praxe.

Strategický plán SEVERu obsahuje 6 strategických oblastí, které spolu navzájem souvisejí. Poslání SEVERu zůstává nezměněno. Klienty SEVERu budou výhledově nejen žáci, pedagogové a školy, ale ve větší míře také nestátní neziskové organizace, veřejná správa a podnikatelské subjekty. Metodická a konzultační pomoc školám a další vzdělávání pedagogických pracovníků patří mezi SEVERské priority. Ekologickovýchovné programy budou nabízeny zejména v denních či pobytových střediscích a v dlouhodobějších cyklech. Významným počínem bude rekonstrukce hornomášovské fary a její proměna v pobytové středisko ekologické výchovy spolu s ekologickou poradnou, informačním a komunitním centrem. SEVER působí v Královéhradeckém a Ústeckém kraji, ve 3 samostatných spolupracujících pobočkách se sdíleným centrálním servisem. V řízení je posílena zodpovědnost vedoucích jednotlivých pracovišť a kompetence kolektivního orgánu - Rady SEVERu. SEVER zvažuje možnost změny právní formy v obecně prospěšnou společnost, s výhledovým cílem stát se školským zařízením a posílit tak svou finanční i personální stabilitu. Základem kvality značky SEVERu jsou nadále vzdělání, motivování, učící se a tvůrčí profesionální pracovníci. Pro finanční zajištění inovativních programů bude SEVER nadále hledat vhodné grantové zdroje, ale více než polovina rozpočtu by do budoucna měla být zajištěna zejména z příjmů za vlastní služby a cestou dlouhodobé partnerské spolupráce s podnikatelskými subjekty. Trvalou prioritou SEVERu zůstává všestranné prosazování, podpora a obhajoba společenských, legislativních a ekonomických podmínek prospívajících environmentální výchově, vzdělávání a osvětě.

Některé aktivity, formulované ve strategickém plánu, se staly součástí programu SEVERu již na rok 2008. Informace o naplňování dlouhodobých cílů bude součástí výročních zpráv a bude umístěna na www.sever.ekologickavychova.cz.

Blažena Hušková, 5. 8. 2008

tiráž